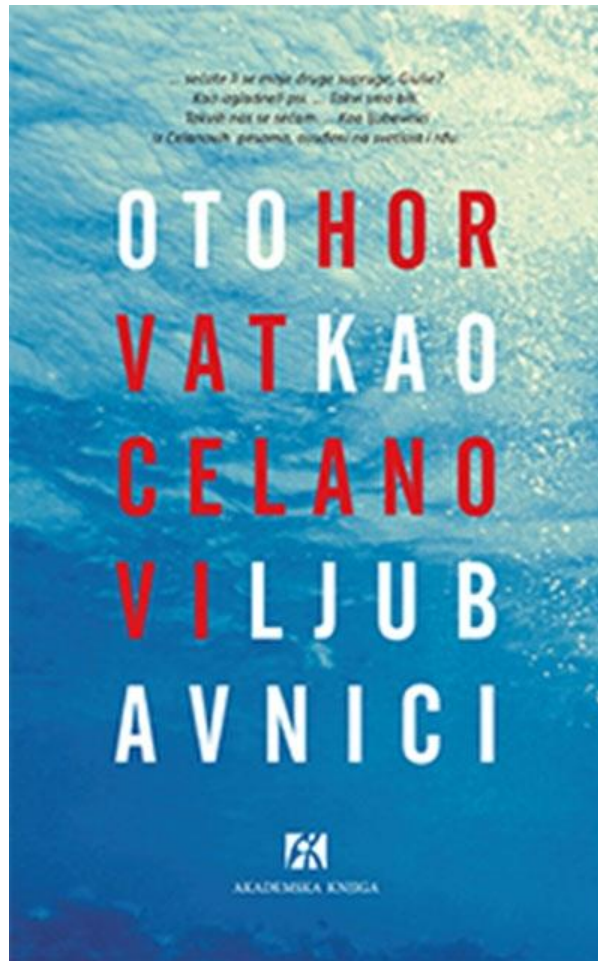

Фрагментарност живота и стваралаштва

Jan 22, 2018

Ретко који песник пише искључиво стихове до краја живота. Велики број песника раније или касније пређе на прозу, као што се прозни писци често у зрелом добу преоријентишу на есеје и критику. Романтичарски дух младости, који свој израз најлакше налази у лирици, под утицајем животне збиље и навале стварности постане више реалистичан, и касније се најбоље манифестује у епици, а неретко потом и у анализи, критици, философском коментару. Када добар песник пређе на прозу, као рецимо Црњански, Пастернак или Борхес, он своје романе испуни поетичношћу и сензуалношћу какву писци који су одмах почели да пишу прозу обично никада не могу да остваре.

Ото Хорват (1967, Нови Сад) био је запажен песник са шест објављених збирки, од које су две добиле награде, пре него што је одлучио да се окуша у прози. На то га је највише натерала потреба да изрази бол и празнину после губитка супруге. Тако је настао роман "Сабо је стао" (Агора, 2014). У њему Хорват описује како је заједно са изабраницом свог срца сањао и селио се по различитим земљама, путовао и водио незаборавне разговоре. Скоро две године се о њој бринуо док је лежала у болесничком кревету.

Као што сваки студент психологије зна, на тзв. "Холмској и Рахеој скали стреса" смрт супружника држи убедљиво прво место са чак 100 "јединица који мењају живот". Те мерне јединице показују колики утицај неки догађај има на наше здравље. Ради

поређења, развод је на другом месту са 73 јединице, а тако снажно искуство као што је боравак у затвору тек на четвртом месту са 63 јединице. Због тога није чудно да је песник Хорват, по сопственом признању, прибегао писању романа у терапеутске сврхе.

Док је писао о љубави према својој преминулој жени и својој усамљености, жалости и збуњености након што га је заувек напустила, Хорват се, како сам каже, највише прибојавао да не склизне у баналност, да не упадне у кич. Ово његово признање показује, пре свега, како су љубавне приче изашле из моде или закорачиле у опасну зону, затим, како нерадо признајемо слабост и очај, чак и када је наш аутобиографски идентитет сакривен иза лика са другим именом, и, најзад, како су уметници постали цинични и опседнути прикривањем немоћи и дидактике иронијом. Током целог романа Хорват, дакле, балансира на танкој линији између снажне вербалне и мисаоне креативности и одбојне сентименталности. Као интелегентан и искусан књижевник са даром речи, он ту равнотежу врло успешно одржава до самог краја романа.

За свој први роман, *Ото Хорват* је добио књижевне награде "Биљана Јовановић" и "Мирко Ковач", и ушао је у најужи избор за НИН-ову награду за најбољи роман године.

Песнику који је склон да своју мисао изрази сведено и концизно, више у симболима него у подробним описима, није лако да напише роман који мора имати више од 100 страница. Због тога не чуди ни да је следећа Хорватова прозна књига збирка прича *"Као Целанови љубавници"* (Академска књига, 2016). Он свој избор нове форме приписује фрагментарности своје свести настале као резултат фрагментарности савременог живота и стваралаштва, па чак и две приповетке према томе назива: прва прича у збирци о убиству Краља Александра у Марсељу 1934. године зове се *"Фрагмент 1"*, а последња, о носталгији за својим родним градом, *"Фрагмент 2"*.

Можда најзанимљивији делови ове књиге везани су за сам чин писања и за интелектуални и уметнички процес који га прате. Писац, између осталог, искрено изражава повод и исход свог менталног склопа повезаног са стваралаштвом: *"Мој живот је од када знам за себе и друге непрестана борба против мрзовоље и досаде које кидишу на мене од јутра до мрака, од марта до јуна. Моја мрзовољност је увек била усмерена против обилности речи, па дакле реченица и података. Суштина ме је увек више занимала. У сваком случају, за мене није представљао проблем написати само почетак и на њему се и зауставити јер он је увек пун светлости и наде, које би се у даљем описивању догађаја, под претпоставком да га буде, сигурно претвориле у црни облак, завршиле у јесењој влази, трулежи и смраду"*. Неколико првих реченица сваке Хорватове приче заиста су интригантне и заводљиве. На крају крајева, људи који умеју и могу себе да изразе у односу са људима, углавном немају ни потребу да пишу, да се исповедају папиру и замишљеном читаоцу уместо живом човеку. Али, да смо сви такви, не би ни било књижевности и уметности речи.

Иако у својој другој прозној књизи не пише непосредно о смрти, она има једну од упечатљивих епизодних улога у неколико прича, иако понекад искрсава само као наговештај, сенка или помисао. Хорват за окончање живота на земљи и прелазак у вечност, према томе, смишља и прикладне песничке метафоре: *"велики скок унапред"*, *рецимо*, или *"пут ка песковитој обали Рајне"*.

Чињеница да је одрастао у двојезичној породици и да је студирао у Немачкој, а коначно ухлебљење и породичну срећу нашао у Италији Хорвату пружа богатство разноврсних

погледа на свет одражено у различитим језицима којима влада и само њима специфичним конотацијама и алузијама. Он, међутим, није типичан космополитски песник без домовине и душевног упоришта. У његовим причама присутан је дух средње Европе, аустроугарског барока и српског Парнаса. Растрзаност између разнородних култура, али и надахнутост њима, као и књижевним правцима и формама писаца је у језичком смислу преокренуо у уметничку предност и ризницу инспиративне и течне прозе.

Светозар Поштић